

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

טקסט, מגדר ופסיכואנליזה - 'לכתוב כאילו חיך תלויים
בכך ' - 54271

תאריך עדכון אחרון 06-01-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי מגדר

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר דורית אשור

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ashur.dorit@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: שני 1400-1500 בתיאום מראש

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בהיבטים פסיכודינמיים של כתיבה, קריאה ופרשנות מנקודת מבט של פמיניזם, לימודי מגדר ופסיכואנליזה. הנחת יסוד של הכותבים/ות בהן נעסוק היא כי טקסטים וייצוגים תרבותיים מכוננים את הסובייקטיביות שלנו, את האופנים בהם אנו חווים את עצמנו, את גופנו, את זהותנו המגדרית והמינית, את מערכות היחסים שלנו, את פעולותינו בעולם. טענה מרכזית היא שמכיון שהטקסטים והייצוגים ההגמוניים מושתתים על הבניות פטריארכליות דכאניות של מגדר ומיניות, הם מכוננים את זהותנו המגדרית על בסיס טראומטי ופצוע. אדריאן ריץ' כותבת שכאשר אלה שבידיהם הכוח לכונן אותנו דרך השפה, הספרות והתרבות, "בוחרים שלא לשמוע, ולא לראות אותך, לתאר את העולם באופן שאינו כולל אותך", או לתאר אותך באופן מעוות ודכאני, זוהי חוויה שיוצרת משבר נפשי, "כאילו הסתכלת במראה ולא ראית כלום". נקודת מוצא זו מניעה תהליכי קריאה וכתיבה שנערכים מתוך דחיפות קיומית, "כאילו חייה של הכותבת תלויים בזה", ומהווים פוטנציאל להתהוות וללידה מחודשת של חוויות והגדרת העצמי.

בקורס נבחן אסטרטגיות פמיניסטיות של קריאה וכתיבה, שפותחו במטרה לחשוף ולפרק הבניות מגדריות דכאניות ולכונן ייצוגים ותודעות מגדריות חדשות. נתוודע לפרקטיקות כתיבה יצירתיות וחתרניות (בהן "כתיבה נשית", כתיבת הגוף, פואטיקה של מטבח, מרחב כתיבה אימהי, האישי הוא פוליטי, כתיבה פרפורמטיבית). נעמוד על היבטים פסיכודינמיים הכרוכים בתהליכי כתיבה וקריאה אלה (בין הזדהות עם התוקפן וחזרה על טראומה, לבין היוודעות, העצמה, עיבוד וכינון מחודש של חוויות עצמי). נבחן תהליכי כתיבה וקריאה אלה באמצעות יישומם על טקסטים ספרותיים ותרבותיים שונים בהקשרים רב-תרבותיים, להטביים, אתניים ולאומיים.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

להכיר עמדות, תמות ומוקדי ביקורת מרכזיים בביקורת הפמיניסטית בסוגיות של כתיבה, קריאה ופרשנות
לנתח ולבקר ייצוגים והבניות דכאניים ושחררניים בטקסטים ובעבודות בתחומים שונים מנקודת של הפמיניזם ולימודי מגדר
לזהות ולנתח אסטרטגיות פמיניסטיות ביקורתיות וחתרניות של קריאת וכתיבת טקסטים ספרותיים ותרבותיים שונים בהקשרים רב-תרבותיים, להטביים, אתניים ולאומיים.
ליישם פרקטיקות קריאה וכתיבה פמיניסטיות חתרניות בניתוח היבטים של מגדר ומיניות בטקסטים ובתוצרי תרבות שונים, בהקשרים אישיים, רב תרבותיים, להטביים, אתניים ולאומיים.

דרישות נוכחות (%) :

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית, מולטימדיה (דוגמאות קולנועיות, מוסיקליות וכו'), דיון פתוח, קריאה שוטפת במאמרים ודיון בהם בכיתה, דוח קריאה ועבודה מסכמת.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מבוא:

חטיבה ראשונה: ביקורת הקאנון: (א) ייצוגים והבניות של מיניות וארוטיקה
(ב) המשגת הכתיבה כפעולה גברית פאלית והכתיבה הנשית כשגעון; ייצוג נשים בין הקדשה לקדשה
(ג) קריאה מחדש בטקסטים קאנוניים פטריארכליים: "ראי ראי שעל הקיר"
חטיבה שניה: בקול שונה - הספור שלה HERSTORY - נשים כותבות נשים
(א) תמות מרכזיות (כתיבת הגוף, ייצוגים של אהבה ומיניות, אימהות ובנות, חילופי זהויות ומגדרים, זהויות וייצוגים בהקשרים של גזע, מעמד, מוצא אתני, לאום)
(ב) דרכי ייצוג וכתיבה חלופיות: פואטיקה של הטלאה, פואטיקה של המטבח, מרחב כתיבה אימהי, "כתיבה נשית", דה-קונסטרוקציה, היברידיזציה
חטיבה שלישית: תיאוריות פמיניסטיות של קריאה: מודל היריבות ומודל הקירבה - קריאה מתנגדת קריאה מתמסרת
חטיבה רביעית: "האישי הוא פוליטי" - צורות של כתיבה אישית בהקשרים אקדמיים
חטיבה חמישית: כתיבה וייצוגים בהקשרים של גזע, מעמד, מוצא אתני, לאום
חטיבה ששית: קריאה קווירית וייצוגים להטביים

חומר חובה לקריאה:

אלמגור, גילה (1985) הקיץ של אביה. ת"א: עם עובד.
אלפנדר, ע. (2017). התהוות הכתיבה על נשים ומגדר כחציית גבולות דיסציפלינריים ואפיסטמולוגיים: קבלת אחריות אתית לשינוי מבנים חברתיים שעליהם משפיעה כתיבתן/פעולתן של נשים. תודעה בין משבר להתעצמות (קובץ בעריכת עידית אלפנדר). בני ברק: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
גילברט, סנדרה וגובאר, סוזן (2006) [1979] "ראי הקיר של המלכה", בתוך: ינאי ניצה ואחרות (עורכות): דרכים לחשיבה פמיניסטית, האוניברסיטה הפתוחה: רעננה, עמ' 157-203.
גילמן, פרקנס, שרלוט (1993) "הטפט הצהוב", ורד לאמילי-מסתורין ואהבה. עקד, גוונים: ת"א.
הלפרן, רוני (2013) "אין לי מקום" - מסע מהסרטים אחר בית משלהן". בתוך: רוני הלפרן (עורכת) היכן אני נמצאת? פרספקטיבות מיגדריות על מרחב, הוצאת קרן פרידריך אברט והמכללה האקדמית בית ברל: אבן יהודה.
וולף, וירג'יניה (1981) [1929] חדר משלך. תרגום מאנגלית אהרון אמיר. שוקן: ירושלים ותל-אביב.
יוסף, רז (2010) "לביים מחדש את האובדן: מלנכוליה, פנטזיה וגבריות בקולנוע המזרחי החדש". לדעת גבר - מיניות, גבריות ואתניות בקולנוע הישראלי. הקבוץ המאוחד, סדרת מגדרים, בשיתוף המכללה האקדמית ספיר: ת"א, 144-163.
לובין, אורלי (1993) "אשה קוראת אשה". תיאוריה וביקורת, 3.
מילט, קייט (2006) [1970] "תיאוריה של פוליטיקה מינית", בתוך: דלית באום ואחרות (עורכות) ללמוד פמיניזם - מקראה: מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית. תרגום מאנגלית דפנה עמית ודלית באום, סדרת מגדרים, הקיבוץ המאוחד, עמ' 67-107.
נעמן, יונית (2006) "ידוע שהתימניות חמות במיטה": על הקשר בין צפיפות הפיגמנט לשם התואר פרחא", תיאוריה וביקורת, 28, עמ' 185-192.

סיקסו, הלן (2006 [1975]) "יציאות, מוצאים, מתקפות", זה עתה נולדה. רסלינג: ת"א, 105-155.
 Anzaldua, Gloria (1999 [1987]) "How to Tame a Wild tongue", *Borderlands / La Frontera*. Aunt lute books: San Francisco 2nd. Ed, pp. 75-86
 Christian, Barbara (1985) "Introduction – Black Feminist Process: In the Midst of...", *Black Feminist Criticism – Perspectives on Black Women Writers*. Pergamon Press: NY et.al., pp. ix-xv.
 Rich, Adrienne (1979 [1971]) "When We Dead Awaken: Writing as Re-Vision", *On Lies, Secrets, and Silence- Selected Prose*. W.W.Norton & Company: NY & London.
 Walker, Alice (1984 [1974]) "In Search of Our Mothers' Gardens", *In Search of Our Mothers' Gardens*. A Harvest/HBJ Book: USA, pp. 231-243.
 2 מתוך הבאים:
 דהאן-כלב, הנרייט (2002) "כמה שאת יפה, לא רואים שאת מרוקאית", בתוך: צלרמאיר ופרי (עורכים) קובץ למורה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, קו אדום: ת"א, 174-186.
 יונאי, יובל (2001) "מבט קוויירי על הסכסוך הערבי-יהודי", תיאוריה וביקורת 19, 265-275.
 משעלי, יעל (2009). "עד החתונה זה יעבור, מזרחיות מפרספקטיבה לסבית", תיאוריה וביקורת 35, 262-255.
 צלח, כ. (2016). אז מה כבר קרה? אוטואתנוגרפיה של מיקרו-אגרסיות על רקע אתני. תיאוריה וביקורת, גיליון 46, 67-90.

חומר לקריאה נוספת:

לקריאת רשות ולעבודות הקורס:

אופנהיימר, יוחאי (2010) "על התהוות הגוף המזרחי", תיאוריה וביקורת 36.
 אופנהיימר, יוחאי (2011) "'עוד חוזר הניגון בעורקים' - מוזיקה וזהות יהודית-ערבית", פעמים.
 אופנהיימר, יוחאי (2012) "פמיניזם מזרחי - בין מגדר לאתניות", בתוך: מה זה להיות אותנטי - שירה מזרחית בישראל. רסלינג: ת"א.
 איריגאריי, לוס (1996 [1977]) "מין זה שאינו אחד", רסלינג, 6.
 אנזלדואה גלוריה (2005 [1987]). "אזור הגבול - *Frontera La* / המסטיסה החדשה", בתוך: דלית באום ואחרות (עורכות) ללמוד פמיניזם - מקראה: מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית. סדרת מגדרים, הקיבוץ המאוחד.
 אשור, דורית (2007). 'הספרייה הפנטסטית' של ברברה כריסטיאן - בין מגדל השן האקדמי והמטבח. בתוך י' שפירא, ע' הרצוג ות' הס (עורכים) קנוני ופופולרי - מפגשים ספרותיים (עמ' 55-66).
 גאנם, הונידה (2008) "מהו צבעו של הערבי? מבט ביקורתי על משחקי צבע", בתוך: י' שנהב וי' יונה (עורכים) גזענות בישראל, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.
 גוטספלד, דורית (2017) "מבוא: על הכתיבה הנשית הערבית העכשווית" בתוך: דורית גוטספלד (עורכת) לנוע בין המרחבים: על הקול הנשי ביצירותיהן של סופרות ערביות בנות הדור החדש. מכון ון ליר
 גוטספלד, דורית (2017) בין ניחוח החלום לניחוח החיים: האישה ביצירתה של הסופרת סאמיה עטעוט "ריח של אדם ישן, בתוך: דורית גוטספלד (עורכת) לנוע בין המרחבים: על הקול הנשי ביצירותיהן של סופרות ערביות בנות הדור החדש. מכון ון ליר.
 גלזמן, מיכאל (2007) "לסבול יותר, להיות קרבן": על האסתטיקה של הגוף המרוטש שהוא הלך בשדות למשה שמיר", הגוף הציוני - לאומיות מגדר ומיניות בספרות העברית החדשה. מגדרים: ת"א, 182-298.
 גלספל, ס' (2012 [1916]) "חבר-מושבעות כמותה", תרגום: י' שלח, בתוך: מגדר, כתב עת למגדר

ופמיניזם, גיליון 1, 149-163.

היפאא' מג'אדלה (2017) "האישה הערבייה בין חשיפה לשתיקה: קריאה בסיפור "הנו"ן הנשית ופייית הווידויים" מאת הסופרת ראויה גרבארה", בתוך: דורית גוטספלד (עורכת) לנוע בין המרחבים: על הקול הנשי ביצירותיהן של סופרות ערביות בנות הדור החדש. מכון ון ליר.

הלפרן, רוני (2005) "לחתוב את הסערות": מורשת האם המשוגעת", טקסט, סקס, סקסט: שיחו האלטרנטיבי של הגוף: סיפורת הנשים הישראלית 1985:2005. דיסרטציה. אוני' ת"א, תשס"ה

הלפרן, רוני (2012) "להאיר את ה'בשת השחורה' - קריאה בלמאטיס יש את השמש בבטן ליהודית קציר". גוף בלא נחת - ספרות הנשים הישראלית 1985-2005. מגדרים, הקבוץ המאוחד: ת"א, 115-146.

הנדל, יהודית (1988) "כסף קטן", כסף קטן. הקבוץ המאוחד/ספרי סימן קריאה: ירושלים

זיו, עמליה (2001) "המבט החושק הוא המבט שלה", הארץ, 5 דצמבר.

יוסף, רז (2010) "לביים מחדש את האובדן: מלנכוליה, פנטזיה וגבריות בקולנוע המזרחי החדש". לדעת גבר - מיניות, גבריות ואתניות בקולנוע הישראלי. הקבוץ המאוחד, סדרת מגדרים, בשיתוף המכללה האקדמית ספיר: ת"א.

לובין, אורלי (2009) "הפוליטיקה של כתיבה נשית", תמר משמר (עורכת) מי מפתח מורג'ניות? נשים כותבות נשיות עתון 77: ת"א.

מוריסון, טוני (1992) משחקים באפילה. הספריה החדשה: ת"א.

עלון, קציעה (2011) "פמיניזם מזרחי וגבריות מזרחית: הפואטיקה הפוליטית של המיניות", אפשרות שלישית לשירה - עיונים בפואטיקה מזרחית. הקבוץ המאוחד: ת"א.

עלון, קציעה (2018), הקומפוזיציה הסמיוטית של האהבה: על דפנה ואדם ועל אימהות מזרחית, מגדר - כתב עת למגדר ופמיניזם, 5.

קארטר, אנג'לה (1997) "חדר הדמים", בתוך: חדר הדמים, תרגום טל ניצן-קרן. הקבוץ המאוחד: ת"א.

קריסטבה, ז'וליה (2006 [1976]) "סטאבט מאטר", סיפורי אהבה. תרגום מיכל בן נפתלי, הקיבוץ המאוחד: ת"א.

קרן, נ' (2010). כיריעה ביד הרוקמת המעטרת את רקיע העולם - עמדת שיח פואטית נשית טרום מודרניסטית, פוסט-מודרניסטית. בתוך: כיריעה ביד הרוקמת - נשים כותבות והטקסט ההגמוני. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.

רודין, ש. (2008). "אם רק היה חוזר האור": [מאמר ביקורת]. כיוונים חדשים, 18,

ריץ', אדריאן (1989 [1972]) "זעם ועדנה", "בנות ואימהות", בתוך: ילוד אישה. מאנגלית כרמית גיא. עם עובד: ת"א, 69-49, 254-292.

ריץ', אדריין (2002 [1993]) "כאילו חייך תלויים בזה", תרגום ארז שוייצר, המעורר, 15.

שדמי, אראלה (2001) "הכמיהה למלאות ההווה, הכמיהה אל הכוח: הערות ראשוניות על הווייתן של נשים אשכנזיות בישראל", בתוך: יעל עצמון (עורכת) התשמע קולי? ייצוגים של נשים בתרבות הישראלית. הקבוץ המאוחד: מכון ון-ליר בירושלים.

שירב, פנינה (1998) כתיבה לא תמה - על כתיבתן של יהודית הנדל, עמליה כהנא-כרמון ורות אלמוג. הקבוץ המאוחד: ת"א.

שלח, י' (2012). "לקשור קשר - על הסיפור "חבר מושבעות כמותה" של סוזן גלספל", בתוך: מגדר, כתב עת למגדר ופמיניזם, גיליון 1.

Barzilai, Shuli (1990) "Reading 'Snow White': The Mother's Story", *Sings*, 15: 3.

Cixous, Hélène (1991). "Coming to Writing" in: Jenson, D., Suleiman, S. R., Cornell, S., Liddle, A., & Sellers, S (eds.) "Coming to Writing" and Other Essays: Hélène Cixous. Harvard University Press.

Davis, A. Y. (1999) *Mama's got the blues*. In: *Blues Legacies and Black Feminism: Gertrude "Ma" Rainey, Bessie Smith, and Billie Holiday*, Vintage Books, USA..

Fetterley, Judith (1986) "Reading About Reading: 'A jury of Her Peers', 'The Murders

in the Rue Morgue', and 'The Yellow Wallpaper'", in: Elizabeth A. Flynn and Patrocínio P. Schweickart (Eds.). *Gender and Reading Essays on Readers Texts and Contexts*. The Johns Hopkins Univ. Press: Baltimore and London, 1992 [1978].

Kolodny, Annette (1992 [1978]) "A Map for Rereading: Or, Gender and the Interpretation of Literary Texts". *The Captive Imagination- A case Book on 'The Yellow Wallpaper'*. NY: The Feminist Press at the City University of NY.

Kristeva, Julia (1986 [1977]) "Revolution in Poetic Language", "Stabat Mater", in Toril Moi (ed.) *The Kristeva Reader*. Blackwell : Oxford UK & Cambridge USA. Orig. pub. In French.

Millett, Kate (1970) "Instances of Sexual Politics", "Theory of Sexual Politics", "D.H. Lawrence - Devotional", *Sexual Politics*. Avon Books: NY .

Schweickart, Patrocínio P. (1986) "Reading Ourselves: Toward a Feminist Theory of Reading", in: Elizabeth A. Flynn and Patrocínio P. Schweickart (Eds.) *Gender and Reading Essays on Readers Texts and Contexts*. The Johns Hopkins University Press : Baltimore and London.

Showalter, (1986) "Piecing and Writing", in: Miller Nancy, K. (ed.) *The Poetics of Gender*. Columbia University Press: NY.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 0 %
 הגשת עבודה 100 %
 הגשת תרגילים 0 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: